

HEDEMORA
KOMMUN

Skapad av: Kvalitetsutvecklare

STYRDOKUMENT

Datum 2024-05-30

Diarienummer: ON 105-21
730

Giltig fr o m: 2024-06-26

Senast reviderad:
Maj 2024

Godkänt/antaget av: Omsorgsnämnden

Dokumentansvarig: Avdelningschef Individ och familjeomsorg

Dok. Kategori:	Riktlinje
Stadie:	Beslutad
Gallring:	Vid inaktualitet
Kort beskrivning:	Riktlinje för handläggning av området biståndsbedömning SoL Omsorgsnämnden fastställer riktlinjen och överlämnar därmed åt omsorgsförvaltningen att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Riktlinje för handläggning av området biståndsbedömning SoL

Innehåll

1. Inledning	1
1.2 Syfte.....	1
2. Målgrupp	1
3. Lagstiftning.....	2
3.1 Förvaltningslagen	2
3.2 Legala företrädare - Ombud	2
Företräderskap	2
Framtidsfullmakt.....	2
God man	3
Förvaltare.....	3
Ombud	3
Anhörigbehörighet	4
3.3 Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)	5
Sekretessbrytande bestämmelser	5
Misstanke om begånget brott	5
3.4 Barnkonventionen.....	6
Anmälningsskyldighet vid oro för barn.....	6
3.4 Socialtjänstlagen (Sol).....	7
3.4.1 Bistånds begreppet	8
3.4.2 Skälig levnadsnivå	8
3.4.3 Den enskildes ansvar	9
3.4.4 Äldre personer	9
3.4.5 Våld i nära relationer.....	9
3.4.6 Stöd till närstående	9
3.4.7 Kvarboendeprincipen.....	9
Utlandssvenskar och utländska medborgare	10
3.4.8 Närståendes ansvar	10
Makar/partnerskap	10
Sambor.....	11
Gemensamt hushåll.....	11
3.4.9 Annan huvudman.....	11
3.4.10 Skötsel av husdjur	11
3.5 Prövning av pågående insatser	12

3.6	Delegation.....	12
4	Utredning.....	12
4.4	Biståndshandläggning	12
4.5	Utredningsmetod ICF och IBIC	13
5	Beslut	13
5.1	Uppföljning av icke tidsbegränsade beslut.....	14
5.2	Nyprövning och omprövning av insatser.....	14
6	Hemtjänst.....	14
6.1	Personlig omvårdnad	15
6.3	Serviceinsatser	15
6.2	Städning	16
6.4	Hushållssysslor	17
6.5	Inköp och ärenden	17
6.6	Socialt stöd.....	18
6.7	Social samvaro	18
6.8	Promenad och utevistelse	18
6.9	Trygghet dag/natt/Tillsyn	18
6.10	Trygghetslarm	19
7	Övriga insatser	19
7.1	Stöd till närstående	19
7.2	Avlösarservice	19
7.3	Dagverksamhet för personer med demensdiagnos.....	19
7.4	Ledsagning	20
7.5	Kontaktperson	20
7.6	Tillfällig vistelse	20
8	Korttidsvistelse/växelvård	21
8.1	Korttidsvistelse.....	21
8.2	Växelvård	22
9	Särskilt boende.....	22
9.1	Vård - och omsorgsboende	22
9.2	Parboende/ medboende	24

10	Samverkan	26
11	Samordnad individuell plan (SIP).....	26
12	Ej verkställda beslut.....	26

1. Inledning

Riktlinjer ska säkerställa rättssäkerhet och likabehandling när det gäller utredning, bedömning och insatser som ska erbjudas. Riktlinjen ska fungera som en vägledning och ge stöd i det praktiska arbetet samt hjälp med att tolka lagstiftning i individuella behovsbedömningar. I takt med utveckling av rättspraxis, behöver beslut om stödinsatser regelbundet ses över. Även utveckling av nya insatser och behandlingsmetoder eller samhällsförändringar kan leda till ändrade krav på nämndens verksamhet.

Kommunens riktlinjer är en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjlighet att få sitt ärende individuellt prövat. Varje ansökan ska utredas och varje beslut ska baseras på den enskildes behov. En ansökan kan inte avvisas med motiveringen att riktlinjerna inte innehåller det sökta biståndet. Omsorgsnämnden i Hedemora kommun har ansvaret för biståndsbedömningen, såväl för utredning som för insatser. Kommunens yttersta ansvar omfattar däremot inte de insatser som ligger inom andra huvudmäns ansvarsområden.

I Hedemora kommun finns ingen socialnämnd, omsorgsnämnden utgör för sin del tillika socialnämnd. Om socialnämnd här förekommer i text eller i citerad lagtext med mera avses för Hedemoras del omsorgsnämnden.

Dessa riktlinjer omfattar biståndsbedömning och handläggning enligt SoL (Socialtjänstlagen) inom verksamhetsområdet vård och omsorg ~~och socialpsykiatri~~.

Riktlinjerna beskriver hur omsorgsnämnden inom ramen för sitt uppdrag enligt SoL verkar för att människor med hjälpbehov ska få möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Riktlinjerna är en vägledning – i varje ärende skall det ske en individuell behovsprövning. Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen.

Socialtjänsten skall verka för kvarboende vilket innebär att enskilda så länge som möjligt, skall kunna bo kvar i den egna bostaden med stöd av hemtjänst och kompletterande insatser. Insatserna skall planeras i nära samverkan med den enskilde och om så önskas med närstående/legal företrädare och/eller övrigt nätverk. Så långt möjligt och utifrån vars och ens förutsättningar skall insatserna stödja möjligheterna till ett självständigt och värdigt liv.

1.2 Syfte

Syftet med riktlinjerna är att i huvudsak:

- fungera som omsorgsnämndens styrdokument för handläggare och ska tillämpas vid handläggning av ärenden som rör biståndsbedömning
- bidra till mer enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet
- skapa tydlighet och samsyn i arbetet som rör socialtjänstens myndighetsutövning gällande riktlinjens målgrupp

2. Målgrupp

Målgrupp för dessa riktlinjer är personer bosatta i Hedemora kommun, företrädesvis vuxna från 18 år. Riktlinjerna avser insatser enligt socialtjänstlagen (SoL).

3. Lagstiftning

Kommunens arbete med biståndsbedömning regleras i socialtjänstlagen.

Följande lagar är av stor betydelse för socialtjänstens arbete med biståndsbedömning:

- Förvaltningslagen (1986:223)
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) OFSL
- Barnkonventionen (2018:1197)
- Socialtjänstlagen (2001:253) SoL
- Föräldrabalken (1949:381)
- Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

3.1 Förvaltningslagen

Förvaltningslagen (Förvaltningslag 1986:223) reglerar hur ärenden som rör enskilda skall handläggas av myndigheten på förvaltningen. I sjunde paragrafen framkommer att handläggningen där enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och effektivt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Myndigheten skall vid handläggningen beakta möjligheten att själv hämta in upplysningar och yttranden från andra myndigheter vid behov. Ett lättbegripligt språk ska eftersträvas. I förvaltningslagen definieras inte begreppet part. Det som nämns är den enskilde som är part eller en sökande, klagande eller annan part.

I praxis tolkas detta som att en sökande som får ett avslag då blir en klagande. Detta innebär att endast den person som själv vill ansöka om bistånd från myndighetsenheten är, i juridisk mening, part i ärendet. Det är därmed endast denna person som kan ansöka, överklaga samt som har rätt att ta del av uppgifter i ärendet.

3.2 Legala företrädare - Ombud

Anhöriga har ingen laglig rätt att företräda den enskilde om de inte är den sökandes formella ombud (fullmakt) eller legala företrädare (god man eller förvaltare). Om den enskilde saknar förmåga att på egen hand ta ställning kan god man eller förvaltare ansöka om insatsen för den enskilde. Dessa är att betrakta som legala företrädare. Den enskilde har rätt att anlita ett ombud vid sina kontakter med myndigheter. Dessa kan vara den enskildes anhörige, närstående eller någon annan person.

I de fall ett ombud inte är den enskildes legala företrädare bör en formell fullmakt undertecknas. Inom vård och omsorg kan det dock i särskilda fall vara nödvändigt att en muntlig fullmakt mottages. En muntligt mottagen fullmakt ska alltid dokumenteras.

Företrädarskap

Den som inte kan företräda sig själv eller behöver stöd i att företräda sig själv i kontakten med omsorgsnämnden kan göra detta med hjälp av en företrädare. Det finns olika former och nivåer av företrädarskap:

Framtidsfullmakt

Framtidsfullmakt är en ny form av ställföreträdarskap för vuxna som trädde i kraft 1 juli 2017. En framtidsfullmakt ger enskilda en möjlighet att genom fullmakt utse någon som kan ha hand om deras angelägenheter om de själva skulle bli besluts oförmögna till följd av varaktig sjukdom,

psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande och i huvudsak inte längre har förmåga att ha hand om de angelägenheter som fullmakten avser. En framtidsfullmakt ska vara skriftlig och bevitnad av två personer. Det ska gälla samma villkor för och rekommendationer till fullmaktsvittnen som för testamentsvittnen. Av fullmakten ska det framgå

God man

God man kan förordnas för en myndig person (huvudmannen) som på grund av sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Det är tingsrätten som beslutar om att den enskilde ska ha god man och vad som ska ingå i den gode mannens uppdrag. En person som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga. Den gode mannen får bara företräda den enskilde inom ramen för sitt förordnande och om den gode mannen har den enskildes samtycke till att företa något. Den enskilde kan säga upp godmanskapet när som helst. Godmanskap är avgiftsbelagt.

Förvaltare

Förvaltare kan förordnas för en myndig person (huvudmannen) som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Förvaltarskap får inte anordnas om det är tillräckligt med godmanskap eller hjälp i någon annan mindre ingripande form. Det är tingsrätten som beslutar om att den enskilde ska ha förvaltare och vad som ska ingå i förvaltarens uppdrag. Den enskilde förlorar genom förvaltarskapet stora delar av sina egna handlingsmöjligheter. Förvaltarskap är avgiftsbelagt.

Ombud

Den som behöver hjälp med att föra sin talan i ett ärende hos en myndighet kan anlita ombud eller biträde. Ombudet företräder helt eller delvis sin uppdragsgivare t.ex. vid kommunikering och närvaro vid sammanträden. Omfattningen av uppdraget ska framgå av en fullmakt. Åtgärder som ombudet vidtar enligt fullmakt är bindande för uppdragsgivaren. Omsorgsnämnden skall enligt 5 Kap 3 § första och andra punkten Socialtjänstförordningen anmäla till överförmyndaren:

- om den finner att god man eller förvaltare enligt föräldrabalken bör förordnas för någon samt
- att någon inte längre behöver ha god man eller förvaltare

Kommer det till omsorgsnämndens kännedom att en person är i behov av god man eller förvaltare ska detta anmälas till Överförmyndarkansliet. Biståndshandläggare skall bistå den enskilde med att ansöka om god man hos tingsrätten.

Biståndshandläggarens uppgift gällande handläggning av yttrande till överförmyndaren om legal företrädare sker enligt Regeringens proposition 1987/88:124 om god man och förvaltare. Detta innebär att det i första hand alltid skall erbjudas hjälp med ansökan om god man. När personen löper risk att fara illa och inte har insikt om behovet av stöd och då god man inte räcker till skall hjälp med ansökan om förvaltare påbörjas. Det kan ~~det~~ vid vissa tillfällen vara svårt att invänta en legal företrädare och då kan ett presumtivt samtycke vara gällande. Detta samtycke

bygger på information från anhöriga eller andra närstående som vill dennes väl.

Anhörigbehörighet

Anhörigbehörighet är en kompletterande form av ställföreträdarskap och innebär behörighetsregler för anhöriga till personer som inte längre kan ha hand om sina ekonomiska angelägenheter.

Anhörigbehörigheten innebär en rättslig ram för vardagliga rättshandlingar i vissa fall. Behörigheten gäller om det är uppenbart att någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande inte längre har förmåga att ha hand om sina ekonomiska angelägenheter. Det är anhörig som ska bedöma om den enskilde är besluts oförmögen och om behörigheten gäller. Anhörigbehörighet förutsätter inte någon fullmakt, läkarintyg eller liknande och den enskilde bibehåller sin rättshandlingsförmåga. Behörigheten innebär möjlighet att för den enskilde vidta ordinära rättshandlingar med anknytning till dennes dagliga livsföring. I lagens förarbeten nämns som exempel på ordinära rättshandlingar bland annat:

De mest angelägna behoven i vardagen bestående av enklare göromål som följer av ett hushåll till exempel betala räkningar för boende, hälso- och sjukvård och andra sociala tjänster, transporter, försäkringar, skatter, tv och telefon. Det kan också handla om att upprätta nya autogiron, köpa mat, kläder och hygienartiklar.

- En anhörig med anhörigbehörighet kan också ansöka om bidrag till exempel bostadsbidrag, ekonomiskt bistånd eller annat bistånd, som hemtjänst.

En anhörig ska handla i enlighet med den enskildes intressen och ta hänsyn till den enskildes vilja eller förmodade inställning. Ordningen med anhörigbehörighet innehåller turordningsregler för vem som ska få träda in som ställföreträdare för enskild och gäller i turordning:

1. make eller sambo,
2. barn
3. barnbarn
4. föräldrar
5. syskon
6. syskonbarn

Med stöd av ett personbevis kan anhörig visa att de ingår i den krets av anhöriga som ingår i turordningen. Om det är flera anhöriga i samma turordning företräder de den enskilde gemensamt och de behöver vara överens för att få agera i den enskildes ställe. De har dock möjlighet att ordna en inbördes arbetsfördelning vilket kan ske genom att de ger varandra fullmakt att företräda den enskilde. Om de anhöriga inte kan enas eller om en tredje man vägrar att rättshandla med en anhörig, blir det nödvändigt att överväga om en ansökan om godmanskap eller förvaltarskap ska göras. Anhörig med behörighet har inte rätt att föra den enskildes talan i domstol och har inte rätt att ta del av sekretesskyddade uppgifter om den enskilde.

Se vidare Socialstyrelsens handbok (2015) Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.

3.3 Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om myndigheters och vissa andra organs handläggning vid registrering, utlämnande och övrig hantering av allmänna handlingar.

För alla anställda inom socialtjänsten gäller sekretess, vilket regleras i 26 kap. offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § OSL). Det betyder att man måste vara övertygad om att den enskilde eller någon närstående till denne inte lider men, såsom kränkningar av den personliga integriteten eller andras missaktning, av att uppgiften lämnas ut. Sekretess gäller dock inte för beslut om omhändertagande av en enskild eller för beslut om vård utan samtycke såsom omhändertagande och vård enligt LVM och LVU (26 kap. 7 § OSL).

Sekretess gäller både gentemot enskild och gentemot andra myndigheter. Sekretess gäller även mellan olika verksamhetsgrenar inom en myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Socialtjänsten räknas som en verksamhetsgren. Inom verksamhetsgrenen kan tjänstemän samråda med kollegor när det behövs för att kunna fullgöra de uppgifter som åligger tjänsten. En sekretessgräns gäller i förhållande till alla som är utanför men normalt inte till den som uppgiften handlar om. Sekretessreglerade uppgifter får bara lämnas över gränsen om en sekretessbrytande bestämmelse eller men- prövningen tillåter det.

Sekretessbrytande bestämmelser

Nödvändig vård, behandling eller annat stöd

Enligt 26 kap. 9 § OSL hindrar inte sekretessen enligt 1 § att uppgift om en enskild eller någon närstående till denne lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet eller till en myndighet inom hälso- och sjukvården, om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och denne:

- inte har fyllt arton år,
- fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller
- vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV).

Detsamma gäller uppgift om en gravid person eller någon närstående till denne, om uppgiften behöver lämnas för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

Misstanke om begånget brott

Enligt 10 kap. 23 och 24 §§ OSL hindrar inte sekretess att en uppgift som angår misstanke om ett begånget brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda någon annan påföljd än böter. Detta gäller om misstanken angår:

1. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,
2. försök till brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, eller
3. försök till brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap.

3

§ smittskyddslagen (2004:168).

Brotten som avses är bland annat mord, dråp, grov misshandel, våldtäkt, olaga frihetsberövande, människorov och människohandel.

Delgivning

Enligt 10 kap. 26 § OSL hindrar inte sekretess att uppgift om en enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats eller uppgift i form av foto av en enskild lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (2010:1932) eller för bistånd med sådan delgivning.

3.4 Barnkonventionen

Barnkonventionen som lag trädde i kraft den 1 januari 2020. Beslutet innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. Barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom socialtjänsten är enligt socialtjänstlagen skyldiga att genast anmäla till individ- och familjeomsorgen om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att de behöver ingripa till ett barns skydd. Anmälningsskyldigheten innebär att sekretessen mellan olika verksamheter bryts. Orosanmälan ska göras till individ- och familjeomsorgens barn- och ungdomsenhet, för utredning av barnets behov och situation.

3.4 Socialtjänstlagen (SoL)

I socialtjänstlagens (SoL 2001:453) portalparagraf anges vilka mål lagstiftarna anser att beslut enligt denna lag ska eftersträva. Där framgår att personers ekonomiska och sociala trygghet skall främjas, jämlikhet i levnadsvillkor samt aktivt deltagande i samhällslivet.

- Alla insatser som ges med stöd av Socialtjänstlagen ska bygga på den enskildes självbestämmande och integritet
- Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning eller för sin livsföring i övrigt
- Alla äldre människor ska ges möjlighet att leva och bo självständigt under trygga och värdiga förhållanden och när detta inte längre är möjligt ska den enskilde ges möjlighet till ett bra boende med det stöd och den hjälp som han eller hon behöver
- En aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra ska också möjliggöras; De personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre ska också erbjudas hjälp och stöd för att underlätta hans eller hennes situation

Socialtjänstlagens 4 kap. 1 § reglerar rätten till bistånd. Där uttrycks att den person som inte själv kan tillgodose sina behov eller som kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin livsföring.

Socialtjänstlagen är en ramlag som till stora delar är utformad som en rättighetslagstiftning för den enskilde. Den som uppfyller vissa kriterier har rätt till bistånd. Av denna rättighet för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Kommunens skyldigheter frångår dock inte den enskildes eget ansvar att klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Behoven ska tillgodoses med lämpliga insatser utifrån den enskildes situation. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen.

Alla ansökningar om bistånd (för att nå upp till skälig levnadsnivå) ska prövas enligt Socialtjänstlagen 4 kap.1 §. Beslut om bistånd enligt Socialtjänstlagen 4 kap. 1 § kan enligt Socialtjänstlagen 16 kap. 3 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Vid alla ansökningar ska det utredas om behovet kan eller ska tillgodoses på annat sätt.

Enligt 3 kap 3 § Socialtjänstlagen skall insatserna vara av god kvalitet, vilket förutsätter:

- Att tjänsten ska vara likvärdig oavsett var den enskilde bor och vem som utför omvårdnadsinsatserna, kommunala eller privata utförare
- Att personalen skall ha lämplig utbildning och erfarenhet
- Att utförande av insatser ska utgå från den enskildes behov och önskemål
- Att alla ska bemötas med individuellt anpassade insatser efter sina behov och förutsättningar, oavsett kön etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder.

3.4.1 Bistånds begreppet

Rätten till bistånd innebär både en lagstadgad rättighet för den enskilde att ansöka om biståndsinsatser och att få rättsligt prövat om kommunen handlat rätt eller fel om t.ex. en biståndsansökan har avslagits men den enskilde själv tycker sig ha behov av de sökta insatserna. Kommunen har en lagstadgad skyldighet att ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. I lagen anges inte i detalj vilka stöd- eller serviceinsatser kommunen ska tillhandahålla eller hur insatserna ska organiseras. Lagen öppnar därför ett utrymme för kommunerna att själva avgöra vilka biståndsinsatser som ges och ett utrymme för diskussion med den enskilde kring vilka insatser som kan vara de lämpliga i varje enskilt fall. Biståndshandläggare ska därför lyssna på den enskilde för att kunna sätta samman de insatser som bäst svarar mot dennes specifika behov och önskemål. Insatserna ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv. Rätten till bistånd får därför inte utgå från en statisk syn på den enskildes förmåga och situation utan ska vara framåtblickande.

3.4.2 Skälig levnadsnivå

Det bistånd som beviljas enligt socialtjänstlagen ska tillförsäkra den enskilde personen en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen, det ger dock inte den enskilde någon obegränsad frihet att välja tjänster oberoende av kostnad. Vad som är skälig levnadsnivå måste bestämmas utifrån de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall, det vill säga den enskildes individuella behov. Vad som kan anses innefattas i begreppet skälig levnadsnivå definieras även fortlöpande i prejudicerande domar.

Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Behoven ska tillgodoses med lämpliga insatser utifrån den enskildes situation. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen. Det handlar i bred mening om vad den enskilde ska behöva för att få vardagen att fungera men också om upplevelsen av trygghet, det bemötande man får eller möjligheterna att få vara med och påverka sin tillvaro.

En utgångspunkt för bedömningen av vad som är skäligt ska alltid vara den enskildes rätt till ett värdigt och så långt som möjligt självständigt liv, trots det underläge som inträder då den enskilde blir i behov av stöd i sin vardag. En nyckel till vilka insatser som kan komma i fråga är inte bara fysiska eller psykiska behov utan också den enskildes vardag innan behovet uppstår. Att behov av stöd uppstår ska inte få hindra att den enskilde också får stöd att fortsätta leva som tidigare i de delar av vardagen där funktionerna är intakta nog för att tillåta det. Biståndet ska därmed så långt möjligt se till:

- Att den enskilde ges förutsättningar och får hjälp att även fortsatt vara aktiv. Upprätthålla sociala kontakter, träffa andra människor, få tillgodose kulturella och andliga behov, uppleva nöjen, kunna följa och diskutera samhällsutvecklingen med mera
- Att den enskilde ges förutsättningar att behålla sina vanor och fortsätta utveckla sina intressen även om det fysiska eller psykiska tillståndet kräver en del praktiska insatser för att klara det.
- Att den enskilde kan komma utanför bostaden, får känna utomhusluft och se angränsande omgivningar vid olika tider på året. Alla ansökningar om bistånd ska prövas enligt Socialtjänstlagen 4 kap.1 §

3.4.3 Den enskildes ansvar

Bistånd enligt socialtjänstlagen beviljas den som har behov av insatser för att uppnå skälig levnadsnivå och inte kan tillgodose dessa på annat sätt. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar när det gäller sitt liv och sina förhållanden i övrigt. Först när den enskilde själv inte kan tillgodose sina behov kan samhällets insatser ges med stöd av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Den enskilde måste i första hand utnyttja alla de möjligheter som normalt står till buds.

3.4.4 Äldre personer

I socialtjänstlagens 5 kapitel 4–5 § finns bestämmelser för särskilda grupper: Omsorgsnämnden ska verka för att äldre personer ges möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden. De ska även få möjlighet till en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Vidare skall omsorgsnämnden verka för att äldre personer får goda bostäder och skall ge dem det stöd och hjälp i hemmet som behövs (hemtjänst) och annan lättåtkomlig service. Särskilda boendeformer skall inrättas för personer som är i behov av särskilt stöd.

3.4.5 Våld i nära relationer

I socialtjänstlagens 5 kap. finns särskilda bestämmelser för vissa grupper, bland annat brottsoffer. Enligt 5 kap. 11 § SoL har omsorgsnämnden ett ansvar för att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Vid behov av skyddat boende eller andra riktade insatser ska samverkan ske med Vuxenheten IFO.

3.4.6 Stöd till närstående

Enligt socialtjänstlagens 5 kap.10 § ska omsorgsnämnden erbjuda stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har en funktionsnedsättning. Med anhörigstöd avses de insatser som fysiskt, psykiskt och socialt underlättar den anhöriges situation.

3.4.7 Kvarboendeprincipen

Socialstyrelsen skriver 2007 i ”Trappan mellan kvarboende och flytt”, att den så kallade kvarboendeprincipen har varit den officiella policyn i decennier. Kvarboendeprincipen beskrivs av Socialstyrelsen som möjligheten att kunna bo kvar i den egna bostaden så länge som möjligt.

Vidare skriver Socialstyrelsen att samhällets insatser för att underlätta kvarboende framför allt handlar om att ge hjälp i hemmet genom hemtjänst och hemsjukvård och att underlätta vardagen genom bostadsanpassning och individuellt anpassade hjälpmedel.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att den som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp personen behöver (2 kap. 2 § SoL). Omfattning av biståndet beror på omständigheterna i det enskilda fallet, såsom vistelsetidens längd och typen av problem. Kommunens yttersta ansvar

tar inte över eller minskar det ansvar som andra huvudmän har. Undantag från vistelsekommunens ansvar regleras i 2 kap.2 § SoL (flyttning till ny kommun) och i 16 kap. 2 § SoL (placeringskommunens samt folkbokföringskommunens ansvar).

Bosättningskommunen har ansvar för stöd- och hjälpinsatser oavsett om den enskilde vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt i en annan kommun. Vistelsekommunen kan då i vissa fall bli skyldig att bistå med utredning och verkställighet av en insats. Vidare regleras ett sammanhållet ansvar för insatser, enligt SoL, till en person som genom ett beslut av kommunen blir bosatt eller placerad i en annan kommun.

Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp enligt SoL i akuta situationer kvarstår. Om man är skriven och stadigvarande bosatt i en annan kommun än

Hedemora och önskar tillfällig hemtjänst vid till exempel semestervistelse är det i normalfallen hemkommunen som ska besluta och bekosta insatsen. Det omvända förhållandet gäller om en person som bor i Hedemora tillfälligt vistas i annan kommun. Då ska Hedemora besluta och bekosta insatsen och begära att vistelsekommunen utför insatsen.

Om det uppkommer helt nya behov är det vistelsekommunens ansvar att besluta om nödvändiga insatser i den akuta situationen. Vistelsekommunen kan då bli skyldig att bistå med utredning och verkställighet av en insats.

Vidare regleras ett sammanhållet ansvar för insatser, enligt SoL, till en person som genom ett beslut av kommunen blir bosatt eller placerad i en annan kommun.

Enligt 2 kap. 3 § SoL har en person som är bosatt i en annan kommun rätt att i vissa fall få sin ansökan prövad i vistelsekommunen och därmed behandlas som om han/hon vore bosatt i kommunen. Detta gäller under förutsättning att den sökande har för avsikt att flytta till Hedemora och att han/hon på grund av ålderdom, varaktiga funktionshinder eller allvarlig sjukdom inte kan flytta om vård- och omsorgsinsatser inte kan garanteras. Hemkommunen är skyldig att vid behov bistå med den utredning som inflyttnings-kommunen kan behöva för att pröva ansökan.

Kommunens yttersta ansvar tar inte över eller minskar det ansvar som andra huvudmän har. Undantag från vistelsekommunens ansvar regleras i 2 kap. 2 § och i 16 kap. 2 § SoL.

Utlandssvenskar och utländska medborgare

Personer med permanent uppehållstillstånd ska beträffande rätt till bistånd enligt SoL behandlas på samma sätt som svenska medborgare som vistas i Sverige. Asylsökande har rätt att ansöka om hemtjänst prövad enligt 4 kap 1 § SoL. Ansökan prövas utifrån de individuella förhållandena men får inte avvisas enbart med hänvisning till att permanent uppehållstillstånd saknas.

Vistelsebegreppet är inte tillämpligt för enskilda som bor i andra länder. Generellt gäller vistelsebegreppet för utländska medborgare som har permanent uppehållstillstånd i Sverige. De ska då behandlas som svenska medborgare vad gäller avser rätten till insatser. Utländska medborgare, som tillfälligt vistas i Hedemora som turister, besökande etc. har endast rätt till nödvändiga insatser i akuta situationer i avvaktan på resa till hemlandet.

3.4.8 Närståendes ansvar

Makar/partnerskap

Enligt äktenskapsbalkens 1 kapitel 2 § skall makar gemensamt vårda sitt hem. Av fjärde paragrafen står att läsa att makar skall fördela sysslor mellan sig och att makar har ett gemensamt ansvar för hushållet (Äktenskapsbalken 1987:230). Detta innebär att hjälp med hushållssysslor inte beviljas då endast den ene i ett parförhållande har nedsatt förmåga. Detta innebär att om makar bedöms i behov av bistånd för sitt hushåll ska båda beviljas insatser efter två separata utredningar. Makar har dock inget ansvar för att hjälpa varandra med personlig omvårdnad.

Detta innefattar bland annat hjälp med på/avklädning, dusch, morgon/kvällshygien samt toalettbesök.

Sambor

Att leva som sambor kan likställas med makar. Sambolagen (2003:376) uttrycker att "när det i en lag eller annan författning talas om sambor eller personer som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden eller används liknande uttryck, avses därmed sambor enligt första stycket", det vill säga "två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll". I det fall den ena parten inte kan medverka fullt ut i hushållssysslor, hänvisas parterna att omfördela aktiviteter och omsorg mellan sig. Det kan också medföra att parterna får göra olika saker för att tillgodose hushållssysslorna i det gemensamma hemmet.

Gemensamt hushåll

Vuxna personer som lever i hushållsgemenskap ger varandra viss praktisk hjälp (inom familjen). Mer omfattande omsorgsbehov kan däremot inte anses ligga inom ramen för vad man normalt bistår varandra med inom familjen. Denna bedömning gäller oavsett om det handlar om makar, partnerskap eller sambor eller när det finns hemmavarande barn över 18 år. Några särskilda skäl att göra avsteg från denna bedömning förekommer normalt inte. I biståndsbedömningen ska handläggaren beakta om det finns hushållsgemenskap. Detta begrepp reglerar närstående makar/sambos ömsesidiga skyldighet att bidra till familjens underhåll. Med hushållsgemenskap menas att två eller flera personer stadigvarande bor i samma bostad. Till familjens underhåll räknas vad som krävs för den gemensamma hushållningen. Den gemensamma hushållningen innefattar de sysslor som normalt utförs i ett hem såsom städning, matlagning, tvätt, inköp m.m. Däremot anses inte mera omfattande omvårdnadsinsatser ligga inom vad man normalt bistår varandra med inom en familj. I ett hem där ena maken på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan utföra vissa sysslor får det ankomma på den andra maken att utföra dem.

3.4.9 Annan huvudman

Kan den enskilde få sitt behov tillgodosett av annan huvudman finns ingen rätt till bistånd från socialnämnden. Annan huvudman kan vara regionen, Försäkringskassan, andra socialnämnder etc. Omsorgsnämnden har alltid ett ansvar att vidta åtgärder i avvaktan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde stöd. Detta följer av kommunens yttersta ansvar. Kommunens yttersta ansvar frångår inte andra myndigheters ansvar att hantera sina ärenden skyndsamt.

3.4.10 Skötsel av husdjur

För personer i ordinärt boende har ägaren det fullständiga ansvaret för sitt husdjur. Bistånd för behov av hjälp med skötsel av husdjur beviljas i normalfallet inte. Undantag kan göras en kortare period när en akut situation uppstår, avser enstaka dagar i väntan på en annan lösning.

3.5 Prövning av pågående insatser

Vid omprövning prövas behovet på nytt och handlägningsförfarandet är detsamma som vid ett nytt ärende d.v.s. efter det att den enskilde framställt sin ansökan gör biståndshandläggaren en ny bedömning av behovet och fattar därefter ett nytt beslut. Omprövning ska ske om behovet av insatser förändrats.

3.6 Delegation

Beslut fattas av biståndshandläggare enligt gällande delegationsordning fastställd av omsorgsnämnden. Den politiska nivån skall i första hand besluta om:

- Ärendet bedöms vara av principiell karaktär
- Beslutet medför ett ovanligt stort ekonomiskt åtagande

4 Utredning

En utredning grundar sig på den enskildes ansökan som kan ske muntligt och skriftligt. Andra omständigheter som kan leda till ansökan är vårdplaneringar med slutenvården, orosanmälningar och kontakter med företrädare och närstående.

Biståndshandläggaren ska utan dröjsmål inleda utredning enligt 11 kap. 1 § av vad som genom ansökan eller på annat sätt har framkommit till kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av social omsorg. Enligt 11 Kap2 § andra stycket SoL ska en utredning vara slutförd inom fyra månader Utredning får ej inledas mot den enskildes vilja

Utredningstiden beror på hur komplex och omfattningen av stödbehov som ansökan avser. Utredningen ska inte ta längre tid eller bli mer komplex än nödvändigt och syftet med utredningen är att ge biståndshandläggare/beslutsfattare ett tillförlitligt beslutsunderlag och att ge en grund för valet av insatser. Handläggningstiden vid ansökan om särskilt boende har en handläggningstid på ca två till tre månader och hemtjänst maximum fem arbetsdagar från att handläggaren erhållit begärt underlag.

Den enskildes situation ska utredas i enlighet med de krav som fastställts i lagar och föreskrifter. Den sökandes behov ska utredas och beskrivas i utredningen. Hänsyn tas enbart till den enskildes behov, andra omständigheter som till exempel ekonomiska faktorer eller tekniska svårigheter att genomföra insatsen är inte av relevans för bedömningen av behovet.

Handläggningen i sin helhet ska bygga på den enskildes rätt till självbestämmande och integritet. Om kompletterande uppgifter måste inhämtas från till exempel sjukvård eller annan ska den enskildes samtycke, eller om detta inte är möjligt den legale ställföreträdarens samtycke, först inhämtas. Den enskilde har rätt att ta del av allt det utredningsmaterial som tillförts ett ärende (16 § FL).

4.4 Biståndshandläggning

I Hedemora kommun är det biståndshandläggare som tar emot den enskildes ansökan, utreder

och bedömer personens behov, upprättar och sätter tillsammans med den enskilde mål för insatsen samt beslutar om insatser med stöd av socialtjänstlagen. Handläggaren dokumenterar också utredning och beslut i enlighet med socialtjänstlagens och förvaltningslagens bestämmelser och lämnar sedan beställningen av insatsen till aktuell utförare. Handläggaren delger utredning/beslut skriftligt till den sökande och legal företrädare. Handläggaren svarar också för kontinuerlig uppföljning och omprövning av biståndsbeslutet. Vid akuta, tillfälliga händelser kan utföraren under en begränsad tid - upp till två veckor - genomföra insatser utan biståndsbeslut. I dessa fall skall snarast kontakt tas med biståndshandläggare.

4.5 Utredningsmetod ICF och IBIC

Biståndshandläggning och dokumentation inom Omsorgsnämndens verksamheter i Hedemora kommun ska ske på ett behovsriktat, systematiskt och strukturerat sätt med ICF som utgångspunkt. ICF är ett internationellt klassifikationssystem som har utvecklats av Världshälsoorganisationen (WHO) för att tillämpas på olika aspekter av hälsa. Detta för att kunna beskriva individens behov såväl fysiskt, psykiskt och socialt.

Individens behov i centrum - IBIC

IBIC är ett behovsriktat och systematiskt arbetssätt för att utreda och bedöma den enskildes behov och utgår från individens behov, resurser och mål inom livsområden enligt ICF. IBIC som arbetssätt är framtagen och rekommenderad av Socialstyrelsen

De nio huvudområdena är:

- Lärande och tillämpa kunskap
- Allmänna uppgifter och krav
- Kommunikation
- Förflyttning
- Personlig vård
- Hemliv
- Mellanmänskliga interaktioner och relationer
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Ytterligare områden som beaktas i utredning och bedömning är

- Känsla av otrygghet
- Personligt stöd från personer som vårdar eller stödjer en närstående
- Omgivningsfaktorer
- Hälsotillstånd

5 Beslut

Biståndshandläggare fattar beslut enligt fastställd delegationsordning. Utredningen leder fram till ett beslut om bifall, delavslag eller avslag av sökt insats. Biståndsenheten lämnar till verkställigheten som avgör vem

som verkställer beslutet. Vid verkställighet av beslut om beviljad insats beaktas önskemålen, och uppfylls i den grad som är möjligt.

Den enskilde ska alltid informeras om rätten att överklaga myndighetens beslut.

Den politiska nivån skall i första hand besluta om:

- Ärendet bedöms vara av principiell karaktär
- Beslutet medför ett ovanligt stort ekonomiskt åtagande

5.1 Uppföljning av icke tidsbegränsade beslut

Uppföljning av beviljade insatser skall ske minst en gång/år eller tidigare om den enskilde begär det. Vid uppföljning ska de uppsatta målen följas upp och vid behov revideras.

5.2 Nyprövning och omprövning av insatser

Vid omprövning prövas behovet på nytt och handlägningsförfarandet är detsamma som vid ett nytt ärende d.v.s. efter det att den enskilde framställt sin ansökan gör biståndshandläggaren en ny bedömning av behovet och fattar därefter ett nytt beslut. Omprövning ska ske innan ett tidsbegränsat beslut avslutats eller om behovet av insatser förändrats.

När första beslut om hjälp i hemmet tagits i samband med vårdplanering vid slutenvård ska handläggare följa upp beslut inom 2–3 veckor. Detta avser personer som tidigare ej är kända hos biståndsenheten.

6. Hemtjänst

Hemtjänstinsatser skall ge den enskilde möjligheten att bo kvar i sitt hem och samtidigt tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Hemtjänst kan ges i form av personlig omvårdnad och/eller serviceinsatser. Utgångspunkten skall alltid vara den enskildes integritet och självbestämmande.

- **Personlig omvårdnad** - syftar till insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. Det handlar om praktiska insatser som till exempel förflyttning eller personlig hygien.
- **Serviceinsatser** syftar till praktisk hjälp med hushållets skötsel.
- **Sociala insatser** avser till exempel social samvaro, trygghetsbesök och promenader.

Behov av hemtjänst föreligger om den enskilde:

- Är i behov av tillfällig eller kontinuerlig hjälp i den dagliga livsföringen och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt

Behovet av hemtjänst är tillgodosett om den enskilde:

- Själv kan utföra insats
- Har annan i hushållet eller i sin omgivning som utför det åt honom/henne

- Får behovet tillgodosett genom alternativa insatser
- Har rätt till insats genom annan huvudman
- Genom hjälpmedel ökar sin funktionsförmåga så att behovet blir tillgodosett

6.1 Personlig omvårdnad

Med personlig omvårdnad menas insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. Personlig omvårdnad beviljas till enskilda som har svårigheter att själva klara aktiviteten genom till exempel nedsatt rörelseförmåga. Det kan även handla om situationer där psykisk funktionsnedsättning eller demenssjukdom försvagar den egna initiativförmågan. Insatserna omfattar bland annat

- Personlig hygien, toalettbesök
- På - och avklädning
- Förflyttningar
- Måltidshjälp
- Egenvård

Med egenvård menas de uppgifter som ansvarig läkare normalt lämnar till patient eller anhörig att sköta om. Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktion och handledd träning av ansvarig läkare eller sjuksköterska är att hänföra till sjukvård oavsett vem som utför uppgiften.

Det är legitimerad personal som bedömer, beslutar och följer upp om den enskildes behov är egenvård eller delegerad läkemedelshantering. Handläggare beslutar om det föreligger rätt till bistånd om att få hjälp med egenvården. Omvårdnadspersonal kan bistå med till exempel ögondroppar eller på- och avtagning av stödstrumpor på samma sätt som man bistår med andra sysslor som den enskilde inte klarar att utföra.

Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om när, vad och hur uppgiften ska utföras. Lagen om egenvård (2022:1250)

6.3 Serviceinsatser

Insatserna omfattar bland annat

- Städning
- Tvätt och klädvård
- Hushållssysslor
- Inköp och ärenden
- Värmning av färdiglagad mat

6.2 Städning

Då den enskilde har en betydande psykisk- eller fysisk funktionsnedsättning eller demenssjukdom och därför är i behov av stöd eller hjälp för att uppnå en skälig standard i bostaden gällande städning. Den enskilde har inte möjlighet att tillgodose behovet på annat sätt.

Bistånd beviljas för städning var tredje vecka om inte särskilda behov finns. I vissa fall kan läkarintyg krävas för att styrka medicinska skäl. Det kan handla om hälsoskäl som till exempel astma eller KOL. Städningen omfattar 2 rum och kök (sovrums, kök, rum för samvaro/vardagsrum, hygienutrymmen/toalett/badrum samt hall). I vissa fall kan rengöring av hjälpmedel ingå i insatsen.

För sammanboende kan städning av två sovrum beviljas förutsatt att även den andre parten är beviljad insatsen städ. Städningen omfattar normalt damning/avtorkning, dammsugning och våttorkning av golv. Funktionell städutrustning tillhandahålls av den enskilde. Finns behov av saneringsstädning får den enskilde själv stå för kostnaden eller ansöka om ekonomiskt bistånd. Innan städning beviljas första gången ska biståndshandläggaren ha gjort ett hembesök.

När städning är den enda insatsen den enskilde ansöker om hjälp med, bör en helhetssyn kring hur övriga serviceinsatser tillgodoses, tas med i bedömningen. Städning beviljas inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra städningen.

I hemtjänstens uppdrag ingår inte arbete i trädgård, högtidspyntning, gardinbyte, putsning av silver, kristallkronor, och dylikt, städning av källare, vindsutrymmen och andra utrymmen som den enskilde sällan eller aldrig utnyttjar, snöskottning eller städning som föranses av annan hemmavarande vuxen. Vid behov av storstädning eller sanering hänvisas till städfirma.

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med tvätt och viss klädvård. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Insatsen omfattar maskintvätt av gångkläder samt sänglinne och handdukar. För- och efterarbete till exempel klädvård, samt att lägga in tvätten i skåp ingår. Även strykning av enstaka plagg ingår. Den enskilde tillhandahåller tvätt- och sköljmedel. Bistånd beviljas i normalfallet varannan vecka men kan variera utifrån speciella behov. Förhållanden som kan medge tätare insatser är till exempel att den enskilde har ett större behov av insatsen på grund av inkontinens, stora sår, motorik- eller synproblem som medför spill, fläckar eller liknande.

Tvätt- och torkmöjligheter bör finnas i angränsning till bostaden. Saknas tvätt- och torkmöjligheter är det i första hand den enskildes ansvar. Tvättning av mattor och större gardinuppsättningar utförs inte. Insatsen innefattar inte mangling.

6.4 Hushållssysslor

Den enskilde är i behov av stöd och hjälp med hushållssysslor såsom diskning, bäddning, avtorkning, blomvattning och sophantering. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Utförs i normalfallen i samband med övriga insatser.

Lättare fönsterputs kan utföras då personal kan komma åt i ståhöjd, lika gäller på utsida av fönster. Stege el liknande får ej användas.

I normalfallet ingår inte skötsel av husdjur. I de fall husdjur finns ska ansvaret i första hand ligga på närstående eller bekanta. Om den enskilde inte kan tillgodose ansvaret för sitt husdjur har personen ansvar för att hitta en annan lösning.

6.5 Inköp och ärenden

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att få dagligvaror till sin bostad eller enklare ärende utträttade och behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Inköp av dagligvaror som mat och hushållsartiklar samt apoteksärenden etc. kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom hemkörning, beställning över internet eller liknande. Insatsen beviljas i normalfallet 1 gång per vecka. Beställning av matvaror/varor utförs med hjälp av medarbetare. Hjälp med uppackning av varor sker i samband med leverans. I insatsen inköp ingår hjälp med att skriva inköpslista, beställa hem varor via internet, när så behövs.

Kan behovet tillgodoses genom att den enskilde själv kan ansvara för hemkörning/beställning av varor beviljas inte insatsen. I första hand bör god man eller närstående utföra post och bankärenden. Hantering av kontanter hos utföraren skall så långt möjligt undvikas. Alternativ till

kontantbetalning kan till exempel vara betalservice, autogiro samt internetbank. Bistånd till bank/postärenden beviljas därför endast i enstaka undantagsfall.

6.6 Socialt stöd

Sociala insatser syftar till att minska känsla av ensamhet och skapa trygghet i det egna hemmet för den enskilde. De sociala insatserna är trygghetslarm och tillsyn i form av digital och fysiskt besök, möjlighet till socialsamvaro och promenader.

6.7 Social samvaro

Den enskilde kan p.g.a. funktionsnedsättning eller ensamhet och isolering inte själv tillgodose sitt behov av samvaro och social kontakt. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

6.8 Promenad och utevistelse

Den enskilde kan p.g.a. funktionsnedsättning inte själv tillgodose sitt behov av promenad och utevistelse. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Promenader beviljas då den enskilde saknar förmåga att gå ut på egen hand. Promenad kan eller i samband med gemensam handling/inköp med personal tillgodoses. Utevistelse kan även innebära vistelse på balkong/altan/trädgård. Insatsen beviljas i normalfallet en till två gånger per vecka. Om insatsen ”social samvaro” beviljats, ska det tas med i bedömning av frekvenssättningen. Biståndshandläggaren skall informera om möjlighet till insatser genom frivilligorganisationer. Om målet för insatsen huvudsakligen är att motverka isolering hos den enskilde kan insatsen bytas ut mot annan form av samvaro.

Insatsen förutsätter en utredning av den enskildes livssituation, intressen och nätverk. I första hand skall prövas vilka alternativa sätt det kan finnas att möta behovet. Det kan till exempel handla om:

- 6.8.1.1 Mobilisering av den enskildes egna sociala nätverk
- 6.8.1.2 Andra beviljade insatser
- 6.8.1.3 Tekniska hjälpmedel

6.9 Trygghet dag/natt/Tillsyn

Den enskilde är i behov av regelbunden kontakt eller tillsyn i någon form för att öka känslan av trygghet och säkerhet. Det kan exempelvis handla om att säkerställa tryggheten på natten. Insatsen kan utföras genom digital tillsyn, trygghetsringning och eventuellt besök av personal. Hur insatsen genomförs avgörs mellan den enskilde och utförare. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt. I första hand beslutas digital tillsyn ~~nattetid~~ när så bedöms lämpligt.

Insatsen skall följas upp kontinuerligt.

Om behovet av trygghet och säkerhet kan tillgodoses på annat sätt, till exempel genom trygghetslarm, föreligger inte rätt till insatsen.

6.10 Trygghetslarm

För att känna trygghet och säkerhet i den egna bostaden behöver den enskilde kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar.

Behov föreligger om den enskilde har funktionshinder som försvårar att påkalla hjälp vid akuta situationer, känner oro, upplever otrygghet i livssituationen och har fallrisk. Personer över 80 år har rätt att få trygghetslarm om så önskas.

Trygghetslarm beviljas under förutsättning att den enskilde eller närstående har förmåga att hantera larmet och kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen.

7 Övriga insatser

7.1 Stöd till närstående

Omsorgsnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående med funktionsnedsättning. Kommunen har skyldighet att erbjuda stöd för att underlätta för den som vårdar eller stödjer en närstående som är äldre, långvarigt sjuk eller funktionshindrad. Stödet ska, så långt som möjligt, vara individanpassat och utformas i samråd med berörda parter. För den som vårdar närstående i hemmet kan biståndshandläggaren vara en viktig kontakt- och stödfunktion. Utöver information om de biståndsbedömda insatser som finns att tillgå ska biståndshandläggaren informera om vilket utbud som finns av andra stödformer.

7.2 Avlösarservice

Den enskilde är i behov av kontinuerlig tillsyn och/eller omvårdnad som utförs av anhörig. Anhörig är i behov av avlösning för att kunna uträtta ärenden eller delta i aktiviteter utanför bostaden.

Insatsen ska bidra till den enskildes möjlighet att bo kvar i ordinarie bostad. Anhörigs behov avgör omfattningen. Avlösning i hemmet ges upptill 10 timmar/mån avgiftsfritt. Omfattningen skall framgå av beslutet. Insatsen kan innebära en aktivitet tillsammans med den enskilde, dock utförs inga serviceinsatser. Personal från till exempel hemtjänsten ger den omsorg/tillsyn som behövs för att anhöriga eller närstående ska kunna bli avlösta i sitt uppdrag som stödjare.

Avlösartimmar kan inte sparas.

7.3 Dagverksamhet för personer med demensdiagnos

Dagverksamhet för personer med utredd minnesproblematik, personen har en mild till medelsvår demenssjukdom enligt MMSE-test.

Bistånd i form av dagverksamhet för personer med utredd minnesproblematik kan beviljas för att erbjuda en individuellt anpassad stimulering, aktivering och träning i syfte att bibehålla fysiska och psykiska funktioner så länge som möjligt och att underlätta ett kvarboende i det egna hemmet. Bistånd i form av dagverksamhet kan också i vissa fall beviljas under den tid utredning kring minnesproblematiken pågår. Sådan utredning görs av Regionen.

Biståndet skall beviljas för ett bestämt antal dagar/vecka. Beslutet skall vara tidsbestämt.

Insatsen beviljas i regel inte till enskilda som bor på vård- och omsorgsboende. Vid speciella omständigheter kan en person som är beviljad dagverksamhet och flyttar till särskilt boende, få ha sin plats på dagverksamheten kvar under en kortare period.

7.4 Ledsagning

Den enskilde behöver stöd eller hjälp att dels klara förflyttning utomhus, dels ledsagning i samband med aktivitet. Det kan handla om besök hos vårdgivare eller vid annan social aktivitet. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Ansökan behöver ske i god tid ca 14 dagar i förväg, för att lämplig person ska rekryteras.

7.5 Kontaktperson

En kontaktperson har som syfte att ge stöd för att hjälpa den enskilde i personliga angelägenheter av enklare karaktär och bryta den enskildes isolering genom samvaro. Insatsen är ett icke professionellt stöd som ges av en medmänniska lämplig för uppgiften.

Kontaktperson kan beviljas för att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter. Biståndet kontaktperson kan beviljas för personer som lever socialt isolerade och som behöver stöd för att bryta isolering för att få ökade möjligheter till sociala kontakter och för att ersätta anhöriga/närstående där dessa inte finns. Målsättningen med biståndet är att den enskilde ska kunna etablera vanliga sociala relationer och leva ett självständigt liv och att stödet därigenom ska kunna trappas ned för att slutligen upphöra.

Detta kan till exempel innebära att den enskilde:

Saknar närstående/kontakt nät och inte själv har förmåga att ta kontakt med andra

- Har bristfälligt socialt nätverk
- Har behov av hjälp för att bryta isolering i hemmet
- Ska kunna delta i samhällets aktiviteter

Insatsen beviljas i antal tillfällen. Beslutet skall vara tidsbegränsat och följas upp regelbundet. Ersättning till kontaktpersonen ska utgå enligt aktuellt cirkulär från SKR angående ersättningsnivåer.

Ersättningen till kontaktpersoner består av:

- Arvode
- Omkostnadsersättning

Insatsen beviljas inte om den enskilde har ett tillräckligt fungerande nätverk. Beviljas i normalfallet inte om den enskilde bor på ett vård- och omsorgsboende. Insatsen kan inte kombineras med social samvaro.

7.6 Tillfällig vistelse

Bäddplats utanför det egna boendet, avsedd för boende under en kortare tid om egen bostad ej kan nyttjas på grund av sanering eller bostadsanpassning. Vistelsen är avgiftsbelagd och tidsbegränsad.

8 Korttidsvistelse/växelvård

Korttidsvistelse utgör en viktig stödinsats för enskilda i ordinärt boende och kan vara ett komplement, antingen vid enstaka tillfällen eller i form av växelvård. För den enskilde och för många av dem som vårdar en närstående kan möjligheten till korttidsvistelse vara en trygghet och en förutsättning för kvarboende. Korttidsvistelse kan också vara aktuellt under tiden en utredning av den enskildes framtida omvårdnadsbehov och omvårdnadsform pågår. På ett korttidsboende vistas den enskilde en kortare tid men har kvar sin ordinarie bostad.

8.1 Korttidsvistelse

Korttidsvistelse ska övervägas som komplement till andra insatser för att möjliggöra kvarboende. Den enskilde ska ha ett stort omvårdnadsbehov dygnet runt och därutöver något av nedanstående:

- Behov av utredning av den enskildes möjligheter att bo kvar hemma
- Grav kognitiv svikt
- Behov av avlastning för anhöriga. När en närstående som står för hela eller delar av vården och omsorgen tillfälligt inte kan ge detta stöd kan behov av korttidsboende uppstå för den som får omsorgen. Det kan till exempel bli aktuellt för att den närstående ska kunna få rekreation, resa bort eller om hon eller han blir inlagd på sjukhus – en prövning om hemtjänstinsatser inte bedöms vara tillräckliga för att tillgodose den enskildes behov ska göras i första hand.
- Det föreligger behov av omvårdnad i livets slutskede som inte kan ske i ordinärt boende. Vård i livets slutskede sker vanligen i den enskildes hem. Om den enskilde trots omfattande hemtjänst- och hemsjukvårdsinsatser inte känner sig trygg med den vård och omsorg som ges i hemmet kan korttidsboende bli aktuellt i livets slutskede
- Det på grund av psykisk -eller fysisk funktionsnedsättning inte finns möjlighet att direkt efter sjukhusvistelse återgå till hemmet i ordinär boende och andra möjligheter saknas. Ibland är det inte praktiskt möjligt att åka hem direkt efter en sjukhusvistelse till följd av förändring i den enskildes fysiska förmåga. Bedömningen ska ske i samverkan med arbets- och fysioterapeut och tillfälliga hjälpmedel ska alltid vara ett första alternativ.

En korttidsvistelse ska i normalfallet vara upp till två veckor. Omfattningen framgår av beslutet. I utredningen ska slutdatum, datum för uppföljning/omprövning av beslut och uppdrag/ målet med insatsen dokumenteras. Det ska tydligt framgå att omvårdnadsbehovet inte kan tillgodoses i hemmet innan korttidsvistelse beviljas. I de fall det finns beslut om vård- och omsorgsboende och detta kan verkställas upphör korttidsvistelsen.

- Korttidsvistelse beviljas inte om behovet enbart handlar om rekreation och stimulans
- Korttidsvistelse beviljas normalt inte enbart på grund av bostadsproblematik, till exempel stambyte, renovering eller bristande tillgänglighet
- Korttidsvistelse beviljas inte om behovet kan tillgodoses av rehabiliterande/utredande åtgärder i ordinärt boende
- Korttidsvistelse beviljas inte om behoven kan tillgodoses av hemtjänst och/eller andra insatser i ordinärt boende.

8.2 Växelvård

Enskilda i ordinärt boende med omvårdnadsbehov får omsorg och stöd av en närstående som har behov av längre, sammanhängande avlösning eller när den sökande har återkommande behov av planerad korttidsvård. Den närstående behöver en tids återhämtning.

Växelvård är en regelbundet återkommande insats där person boende i ordinärt boende vistas på ett av kommunen anordnat boende under en begränsad tid. Insatsen ska öka den enskildes möjligheter att kunna bo kvar hemma. Behov av växelvård föreligger om den enskilde:

- Har ett omfattande behov av omsorg, omvårdnad och tillsyn där närstående behöver avlastas från vård-/omvårdnadsarbete
- Är i behov av regelbundet återkommande planerad växelvård för att avlasta hemsituationen i ordinärt boende till exempel när han/hon upplever stark oro och isolering. Omfattningen av insatsen skall inte vara större än att den enskilde tillbringar minst halva sin tid i det egna hemmet. Normalfallet är en vecka på boende och tre veckor i egna hemmet.

Omfattningen framgår i beslutet.

Om behovet av växelvård överstiger gällande norm skall diskussion initieras kring andra möjliga lösningar till exempel utökade hemtjänsttimmar eller vård- och omsorgsboende. För att beviljas växelvård ska den enskilde ha provat insatser i form av hemtjänst, natttillsyn, avlösarservice och vid en demensdiagnos, dagverksamhet där det finns tillgängligt.

9 Särskilt boende

Omsorgsnämnden skall verka för att äldre människor får goda bostäder och ge dem stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd, enligt Socialtjänstlagen 5 kap. 5 §

9.1 Vård - och omsorgsboende

I de fall den enskildes behov av vård, omsorg och trygghet inte kan tillgodoses på annat sätt kan det bli aktuellt att flytta till ett vård- och omsorgsboende. I samtliga boenden ingår i grundtryggheten tillgång till personal dygnet runt och trygghetslarm. Den enskildes alla hjälpbehov enligt SOL ska kunna tillgodoses på boendet.

Den enskilde ska ha ett omfattande och varaktigt behov av hjälp inom flera viktiga livsområden så som personlig vård, förflyttning och kommunikation samt ha ett behov av tät tillsyn under hela dygnet. Behovet ska inte skäligt gå att tillgodose i hemmet.

Medicinskt utlåtande om de enskildes behov kan tas med i helhetsbedömningen men det är det individuella behovet som styr, inte diagnos eller behovens orsak. För att personer med demens skall erhålla vård- och omsorgsboende med demensinriktning krävs att den enskilde erhållit en demensdiagnos av läkare.

Den enskilde har rätt att i samband med ansökan ange önskemål om specifikt boende. Detta önskemål skall beaktas men i grunden kan dock inte den enskildes önskemål om ett specifikt boende vara avgörande utan det är behovet av vård- och omsorgsboende. I de fall den enskilde

tackat nej två gånger till anvisat boende kan beslutet omprövas.

Visar det sig inte möjligt att verkställa beslutet inom tre månader ska skälen till detta noga dokumenteras. Tackar den enskilde nej till erbjudande från kommunen skall även detta och orsakerna därtill dokumenteras.

Rätten till bistånd i form av vård- och omsorgsboende grundar sig på den enskildes vård- och omsorgsbehov. Behovet av vård- och omsorgsboende skall grundas på en helhetsbedömning där den enskildes situation och möjligheter skall vägas med fysiska, sociala, psykiska, medicinska och existentiella behov.

Om den enskilde av andra skäl, till exempel avsaknad av hiss i fastigheten eller otillgänglig närmiljö, behöver annan bostad, ska i första hand möjlighet till bostadsanpassning eller byte till mer lämplig bostad prövas.

9.2 Parboende/ medboende

I de fall en make, sambo eller registrerade partner är i behov av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § SoL ska med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende om de begär det. Med samma boende har Socialstyrelsen definierat boende i samma rum, samma lägenhet eller inom samma boende. I Hedemora kommun används benämningen makar men i likhet med den parboendegaranti som regleras i socialtjänstförordningen avses här makar, sambos eller registrerade partners.

Syftet med rätten att få bo tillsammans i särskilt boende är att par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att han eller hon behöver bo i ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i en skälig levnadsnivå för äldre personer som varaktigt bor eller har bott tillsammans. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda parter vill fortsätta bo tillsammans.

I de fall båda har behov av vård- och omsorgsboende-parboende:

Makar-eller personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden, där båda är i behov av och fått biståndsbeslut i form av vård- och omsorgsboende samt där båda önskar bo tillsammans, erbjuds plats i lägenhet som är lämpliga för parboende eller i separata lägenheter inom samma boende. Regler för avgifter för vård- och omsorgsboende gäller för båda makar.

I de fall enbart den ena partnern har behov av vård- och omsorgsboende-medboende:

Till kommunens vård- och omsorgsboenden kan två makar, eller personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden, flytta även om endast en har ett vårdbehov.

Kontraktsskrivning sker enligt de rutiner som är fastlagda av ansvarig förvaltning för hyreskontrakt skrivning inom vård- och omsorgsboende i Hedemora kommun.

I Socialtjänstlagens 4 kap. 1 c § framgår följande: För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform. Det är den person som ansöker om särskilt boende eller som tidigare beviljats bistånd i form av boende vid ett vård- och omsorgs-boende som ansöker om att få bo tillsammans med sin make eller sambo. Biståndshandläggaren utreder om paret tidigare stadigvarande bott tillsammans och om det är bådass önskan att få fortsätta att bo tillsammans. Om så är fallet ska det anses ingå i skälig levnadsnivå, för den som beviljats särskilt boende, att även fortsättningsvis kunna leva tillsammans med sin make, maka eller sambo. Om personen samtidigt som han eller hon ansöker om särskilt boende ansöker om att få bo tillsammans med sin maka, make eller sambo formuleras först ett beslut om att vård- och omsorgsboende beviljas och därefter ett beslut om bifall eller avslag gällande par-boende. Det innebär att det blir två separata beslut. Om personen i ett senare skede ansöker om parboende, ska han eller hon få ett separat beslut om det.

Hälso- och sjukvårdsinsatser

Den medboende omfattas inte av kommunens ansvar i särskilt boende kring hälso- och sjukvårdsinsatser. När den medboende behöver hälso- och sjukvårdsinsatser hanteras det på samma sätt som i ordinärt boende.

Vid ändrade förhållanden

Om den biståndsberättigade avlider, krävs en bedömning av den efterlevande makens situation. Om den efterlevande maken önskar bo kvar i särskilt boende, ska en individuell bedömning göras utifrån den efterlevandes behov av personlig omvårdnad, ålder, hälsotillstånd och tid på boendet. Den efterlevandes behov av personlig omvårdnad bör vara av en omfattande karaktär, som kan antas vara bestående.

10 Samverkan

En helhetsbedömning av den enskildes behov och förmåga ska alltid göras. Finns det behov av flera typer av bistånd ska samverkan ske inom enheten och med nämndens övriga verksamheter. Samverkan ska ske med den enskildes samtycke och delaktighet med målet att öka den enskildes livskvalitet. Samverkan internt och externt ska syfta till att skapa en helhetssyn på den enskildes behov samt hur dessa behov ska tillgodoses för att uppnå bästa värde och nytta.

11 Samordnad individuell plan (SIP)

Kommuner och Regioner är enligt lag skyldiga att upprätta en samordnad individuell plan (SIP) när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. En SIP ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att en sådan behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde och närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det. (2 kap. 7 § SoL). En SIP syftar till att säkerställa samarbetet mellan de olika huvudmännen och att den enskildes behov tillgodoses genom att det förtydligas i ett dokument.

Personal inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan initiera en SIP medan exempelvis närstående, kan föreslå att en SIP ska upprättas.

12 Ej verkställda beslut

Alla gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader från dagen då beslutet fattades ska anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och rapporteras till nämnden. Även ärenden där verkställigheten avbryts och inte återupptas inom tre månader ska anmälas. Rapportering sker en gång per kvartal.